

визначає злам настрою ліричного героя, що виявляється у зміні змісту й ритміки твору.

Високоморальне, філософсько-дидактичне спрямування збірки «Мій Ізмарагд» зумовило й відповідні ритмічні засоби вираження «душевного супокою». У ній І. Франко вільно поводить з римуванням, часто використовує перенесення, повтори, послуговується речитативом, створюючи таким чином враження невимушеного вислову. Тут є всі можливі метричні конструкції, але загальний темпоритм значно сповільнюється, стає розважливішим, із помітною тенденцією до епічності.

Прагнення поета вимережувати кожну книжку особливими «узорами» позначилося також на ритміці збірки «Із днів журби». Автор вдало експериментує зі строфами, навіть у сонетах намагається щораз по-новому приміряти «свобідну думку», щоб умістити її в «уніформ» канону. Він чергує різностопні розміри, комбінує рими, вдається до переносів, відтак розкриває багатство ліричного переживання, широкі можливості емоційно-естетичних, виражальних засобів. Плавна, еластична ритмомелодика з окремими оповідними інтонаціями цілком підходила до вираження сумного настрою митця.

У збірці «Semper tiro» І. Франко досяг вершин поетичної майстерності, продемонструвавши віртуозне володіння ритмом, не перестав дивувати різноманітністю художнього арсеналу, злагодженістю змісту й форми. Немовби передчуваючи наближення катастрофи, «вічний учень» ретельно шліфував кожен рядок, кожну риму, добивався милозвучності строфи, залишав у «школі поета» добірні зразки викінченого вірша. Урочисті, величаві акорди, що лунають на початку книжки, змінюються щемкою зажурую мелодики гірських стансів та енергійно-наступальними, рвучкими батальними ритмами морського походу конкістадорів. Народнорозмовний колорит приказок, легкий, грайливий тон жартівливих співомовок переходить у поважну риторичну то-

нальність «старих тем», де відчутний вплив Старого Заповіту та «Слова о полку Ігоревім». Зовсім іншу ритмічну картину спостерігаємо у «Книзі Кааф», де тонке мереживо інвокативних терцин та астрофічна будова карток «Із дневника» відтворюють найінтимніші, найбільочіші порухи поетової душі.

Невичерпно винахідливим виявився І. Франко і в царині версифікації, у прагненні до урізноманітнення та європеїзації української поезії, у схильності до новаторських експериментів. Тому його ліриці притаманні колосальне багатство відшліфованих віршових форм і водночас семантична зумовленість ритмомелодичної структури, безпрецедентна в українській поезії гармонізація ритму і змісту. Кожну збірку вирізняє своєрідна версифікація, концептуальність, притаманний лише їй поетичний настрій і темперамент. Усі вони звучать на різних ритміко-інтонаційних регістрах.

В українській поезії лірика І. Франка була «явищем наскрізь революційним». Услід за Шевченком галицький поет утверджував національний інтелектуальний первень, розширював ідейно-тематичний спектр вірша, «європеїзував» його. Новаторство митця полягало в унікальній здатності до ненастанного поступу, до художньої еволюції, яка була синхронною із загальноєвропейськими стильовими трансформаціями зламу ХІХ–ХХ ст. Творчість І. Франка випереджала тогочасні естетичні тенденції розвитку української літератури.

Тому «українська літературна цивілізація», за висловом О. Пахльовської, перебуває в силовому полі феноменального ліричного універсуму цього митця. Громадянський пафос, національна свідомість, полемічність, інтелектуалізм, філософічність, інтертекстуальність, класичні форми, віра у творчі сили і високе покликання людини – такі ідейно-естетичні доміанти його лірики. Саме вони визначають магістральні тенденції розвитку української поезії ХХ–ХХІ ст.

Творчість наших чимарів

Мій прапор

Мій прапор, мабуть, сам Господь сотворив
І ним осінив мою землю.
У ньому – віки і в майбутнє порив,
Його я душею приємлю.

В блакиті небес, вірю, Божа яса
Творцю не потрібні мольберти.
А в сонячній сяйві такі чудеса,
Що хочеться серцем завмерти.

О земле моя, що зростила мене,
В обіймах твоїх я щаслива.
Хто мудрість зерна золотого збагне,
Не буде ніколи зрадливим.

Тетяна СУГАЛОВА-КАТРИЧ,
учитель
Червонопільської ЗОШ
Бердянського р-ну Запорізької обл.